

ZONNEWIJZERS

Floris en de zonnewijzer

(gepubliceerd in Zon & Tijd, editie 2020.4, nr.135)

HANS SCHIPPER

Floris en de zonnwijzer

Hans Schipper

Eenenvijftig jaar geleden zit de Nederlandse jeugd wekelijks aan de buis gekluisterd om de spannende avonturen van Floris te volgen. In een van de afleveringen zorgt een zonnwijzer voor een onverwachte wending.

Floris

Regisseur Paul Verhoeven en acteur Rutger Hauer vestigen met de succesvolle serie definitief hun naam. Samen met zijn onafscheidelijke vriend Sindala beleeft Floris allerlei avonturen in het middeleeuwse Gelre. In menige aflevering zitten ridderboef Van Rossum en zijn trawanten hen achterna. Het is mij, als jongen van een jaar of veertien niet geheel duidelijk waarom, maar dat is niet erg, want kennelijk is er steeds aanleiding tot zwaardvechten en dat wordt door de jongens van mijn generatie zeer gewaardeerd. En veel meisjes vonden Rutger Hauer gewoon leuk. Andere vielen meer voor Sindala.

Episode 6

De zonnwijzer komt voor in episode 6, die wat mij betreft met stip de leukste is. Het begint met het ontwaken van *middeleeuwse* Floris en Sindala in een *zeventiende eeuwse* molen, maar daar deden wij, kijkertjes, indertijd niet moeilijk over. De twee kranige kerels hebben er de nacht doorgebracht omdat de molen vlakbij de stad ligt, waar door Floris geld en een harnas opgehaald gaan worden. Wellicht is de stad in handen van de vijand, want ze hebben een vrijbrief om de stad in en uit te mogen. Voor vijf uur 's middags moeten ze de stad weer uit zijn. Zowel de wapensmid als de bankier hebben een tergend trage wijze van zakendoen. Met veel geduld ondergaan Floris en Sindala de wonderlijke behandeling. Door schutterig manoeuvreren behoeft het harnas nog wat bijstelling, maar om drie uur 's middag zal het klaar zijn. Langzaam komen we bij de wending in het verhaal door een zonnwijzer.

In de tuin van de wapensmid

Als Floris en Sindala terug zijn bij de winkel van de wapensmid om het ijzeren kostuum op te halen, blijkt

die tot drie uur dicht te zijn. Dit is vreemd, omdat daar eerder niets van gezegd is. Er zit niets anders op dan geduld te hebben. Pas als de kerkklok drie uur slaat gaat de deur open.

Uiteindelijk betaalt Floris voor zijn harnas en hij geeft de wapensmid nog wat drinkgeld toe. Van achter een muurtje worden ze door een gemene sergeant van Van Rossum in de gaten gehouden. Daardoor kan de wapensmid, die hen welgezind is, niet hardop waarschuwen dat de tijd van de torenklok niet klopt. Gelukkig verzint de smid een list. Hij vraagt of ze misschien de bloemen in de tuin willen bekijken. Bij Floris roept de uitnodiging verbazing op, maar de gewiekste Sindala begrijpt dat de smid hier iets anders mee bedoelt. Hij gesticuleert dat ze op de uitnodiging moeten ingaan. In de tuin wijst de smid naar zijn zonnwijzer: het blijkt al na vieren te zijn!

De zonnwijzer

Op het plaatje hierboven meen ik ook een schaduwlijn naar twaalf uur te zien wijzen. In close-up blijkt de schaduwlijn in de richting van de IV de vier uurslijn te snijden in plaats van ermee samen te vallen. Dit doet iets vermoeden over de belichting of de kwaliteit van de horizontale zonnwijzer. Zo staat de poolstijl niet op de lijn VI-VI. Maar dat mocht de pret van de kijkertjes indertijd niet drukken.

De werkwijze van de smid om de helden te waarschuwen is accuraat, omdat in de middeleeuwen torenklok en zonnwijzer nog synchroon lopen. Heb je tegenwoordig een zonnwijzer in je achtertuin, dan moet je leren leven met het gegeven dat de torenklok, net als je horloge, hier in Nederland M.E.T. (Midden

Europese Tijd) aanwijst, terwijl je zonnwijzer de lokale tijd aangeeft. Was de methode van de smid in 2020 gebruikt, dan had hij er meteen een omreken tabel bij moeten geven, hetgeen de ontwikkeling van het verhaal op storende wijze zou hebben vertraagd.

De afwikkeling

Floris en Sindala begrijpen nu dat de stadsklok een uur terug is gezet om te voorkomen dat ze op tijd de stad zouden verlaten. Ze lijken de nacht in de stad te moeten doorbrengen, maar Floris en Sindala zouden Floris en Sindala niet zijn als ze het hierbij lieten zitten. Zo weten ze zich met hulp van onappetijtelijk uitzierende zieken uit handen te spelen van Van Rossum en zijn kornuiten. Om vervolgens de stad uit te komen, trekken ze beiden een pestmasker over het hoofd.

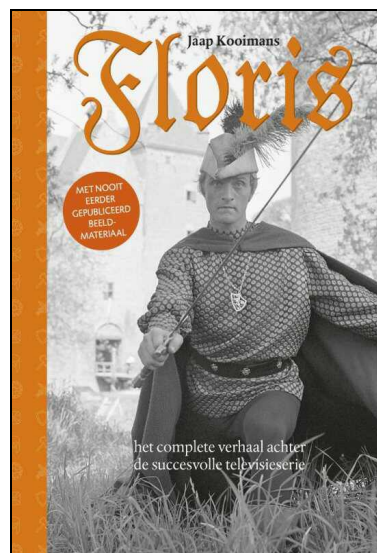
Kijkend naar het filmpje is plotseling de ongemakkelijkheid hiervan in het huidige tijdsgewricht voelbaar, omdat ook nu zorgmedewerkers gedwongen zijn ons met uitgebreide persoonlijke bescherming tegemoet te treden. Tegelijkertijd is het grappig te melden dat het pestmasker pas na 1600 in zwang komt. Gelet op verschillende historische personages die worden opgevoerd, zou het verhaal van Floris zich hebben kunnen afspelen aan het eind van de 15^e eeuw. De makers van de serie waren jong en gedreven, maar ze gingen losjes met de historische feiten om. De serie werd er niet minder leuk door!

Met handige opzetjes en kluchtige trucs, dankzij gooien en smijtwerk en door middel van het toebrengen aan de vijand van verschillende kwetsuren, vechten ze zich uit handen van de vermaledijde Van Rossum en zijn boevenbende. De aflevering eindigt met de beroemdste scène uit de hele serie: Van Rossum en zijn drie trawanten draaien, ieder vastgebonden aan een van de vier molenwieken, kreunend in het rond.

Een verhaal vol actie en voor die tijd aantrekkelijke televisie. Wat deze aflevering voor mij extra leuk maakt is dat het kantelpunt in het verhaal een blik op de zonnwijzer is. Wie weet heeft dit indertijd zo'n indruk op me gemaakt dat ik het al die jaren onbewust onthouden heb. Op latere leeftijd kwam de interesse in de werking van het mooie zonne-instrument moeiteloos weer boven.

De episode is te bekijken op Youtube. Zoekterm: Floris aflevering 6. Ik heb er mijn geliefde gele boekje niet meer op durven naslaan, dus bij deze: weet iemand waar de zonnwijzer van Floris staat?

September 2019 verscheen er zelfs een boek over de serie: *Floris, het complete verhaal achter de serie*, van de hand van Jaap Kooimans bij uitgeverij DATO.

Noot van de redactie: De Vlaamse televisie zond de serie een jaar later uit.